

Šlechtitelský program plemene berrichon du Cher (BE)

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., IČO 63109859, se sídlem Chovatelů 500, 252 09 Hradištko (dále jen „SCHOK“), byl uznán rozhodnutím Ministerstva zemědělství ČR na základě § 5 zákona č. 154/2000 Sb. o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, v účinném znění, (dále jen „plemenářský zákon“), dne 13. 12. 2001 „Uznáním chovatelským sdružením pro chov ovcí“ plemene berrichon du Cher a zároveň byl pověřen vedením plemenné knihy (dále jen „PK“) chovaného na území České republiky, (dále jen „ČR“) a má právní postavení (status) plemenářského spolku dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmínkách pro plemenitbu čistokrevných plemenných zvířat, hybridních plemenných prasat a jejich zárodečných produktů v Unii, pro obchod s nimi a pro jejich vstup do Unie, v účinném znění, (dále jen jako „Nařízení o plemenných zvířatech“).

1. Úvod – cíle a postupy šlechtění ovcí, zeměpisná oblast

Šlechtitelský program je soubor systematických opatření, zásad a metodických postupů, kterými se SCHOK coby oprávněná osoba a plemenářský spolek, ostatní oprávněné osoby ve smyslu Nařízení o plemenných zvířatech a plemenářského zákona a jednotliví chovatelé řídí.

Tento šlechtitelský program je zaměřený na komplexní zlepšování genetických vloh tohoto plemene pro poskytování žádoucí užitkovosti, potažmo zlepšení ekonomické efektivnosti chovu v rámci určitého produkčního systému. V rámci ČR převažují pastevní produkční systémy založené na efektivním a trvale udržitelném využití trvalých travních porostů, s minimalizací pracovní náročnosti a vnějších vstupů do systému. Cílem je získat plemeno schopné dosahovat vysokou užitkovost v těchto podmínkách, odolné, s pevným zdravím a dobrou pastevní schopností.

Hlavním užitkovým zaměřením chovu tohoto plemene je produkce jatečných jehňat. V tomto ohledu jsou důležitými užitkovými vlastnostmi plodnost bahnic, mateřské schopnosti bahnic a růstová intenzita jehňat. Ukazatelé spojené s jatečnou hodnotou jsou významné, protože se toto plemeno používá v otcovské pozici v rámci hybridizačních programů. Kvantitativní stránka produkce vlny ustoupila kvůli situaci na trhu do pozadí, nicméně je žádoucí uchování kvality a vyrovnanosti sortimentu vlny. Pro vybrané kontrolované užitkové vlastnosti jsou prováděny odhady plemenných hodnot, které jsou následně kombinovány v rámci selekčních indexů. Selekční indexy jsou založeny na ekonomických hodnotách jednotlivých užitkových vlastností a odrážejí chovné cíle plemene. Konstrukce selekčních indexů závisí na jejich užitkovém zaměření a na způsobu, jakým jsou využívány ve výrobním systému (čistokrevná plemenitba, hybridizace – otcovská nebo mateřská pozice). Základním cílem šlechtitelské práce bude dosahování pozitivního genetického trendu v populaci vyjádřeného genetickou převahou zvířat z mladších ročníků nad staršími v hodnotách selekčních indexů (CPH). Změny ve tvaru selekčních indexů (chovných cílů) budou prováděny na základě změn situace na trhu s ovčími produkty či na základě požadavků chovatelů, a to po schválení Radou plemenných knih ovcí, coby orgánem SCHOK (dále jen „RPK“). Oblast, v níž se uplatňuje chovný cíl a šlechtitelský program zahrnuje celé území ČR.

2. Charakteristika plemene, plemenný standard

Masné francouzské polojemnovlnné plemeno vzniklo v 18. století v regionu Berry křížením místních domácích ovcí s merinovými plemeny a dále plemeny southdown, leicester, cotswold a romney. Svaz chovatelů berrichon du Cher byl založen v roce 1895, plemenná kniha v roce 1936. Domovinou je department Cher. Ovce jsou většího tělesného rámce, pevné konstituce, klidného temperamentu, s výborně utvářenými masnými partiemi a širokým postojem silných a pevných končetin. Hlava je těžší, klínovitá, bezrohá. Vlna je bílá, řidší, rouno polouzavřené, sortiment vlny B-BC (30–35 µm). Obrůst hlavy, končetin a břicha slabý. Plemeno je rané, s dlouhým plodným obdobím a možností trojího bahnění za dva roky, s vynikajícími přírůstky jehňat. Jehnice lze zapouštět při dobrém odchovu ve věku 8–10 měsíců při hmotnosti 50 kg. Živá hmotnost bahnic je 70–80 kg, beranů 100–120 kg. Je vhodným otcovským plemenem pro křížení ovcí zejména s jemnovlnnými a polojemnovlnnými plemeny.

Chovný cíl

Plodnost na obahněnou %	Odchov do 14 dnů %	Živá hmotnost v kg jehňat ve 100 dnech		Věk v měsících pro zařazení do plemenitby		Živá hmotnost v kg pro zařazení do plemenitby	
		beránci	jehničky	berani	jehnice	berani	jehnice
170	160	40	36	7-8	8-10	60	50

3. Označování zvířat

Zvířata v testování (kontrola) užitkovosti (dále jen „KU“) budou prvotně označena nejpozději do 3 dnů po narození. Zvířata budou označena ušními značkami s evidenčními čísly přidělenými pověřenou osobou a evidovány v databázi ústřední evidence, ve smyslu plemenářského zákona nejpozději při zpracování reprodukce oprávněnou osobou (plemenářský zákon §7, odst. 2, 3).

4. KU

KU provádí oprávněné osoby (plemenářský zákon §2, §3, §7, odst. 2). Oprávněná osoba shromažďuje veškeré údaje a zajišťuje úkony na stádech ovcí – systém KU AC. Dle tohoto systému jsou chovy dle počtu zvířat rozděleny na AC1 (1-10 ks na stádě), AC2 (11-30 ks na stádě), AC3 (31-100 ks na stádě), AC4 (101 a více ks na stádě), sledované ukazatele KU jsou u všech typů stejné a jsou uvedeny níže. Oprávněná osoba nemůže tuto činnost vykonávat na vlastním chovu.

4.1. Reprodukční vlastnosti

Údaje zjišťuje a eviduje po ukončení bahnění na základě chovatelské evidence oprávněná osoba, která tyto podklady následně předá ke zpracování SCHOK.

(Začátek období bahnění – chovatel oznámí oprávněné osobě do 10 dnů po začátku bahnění (a.-b.).

Ukončení hlavního období bahnění – chovatel oznámí oprávněné osobě do 10 dnů po skončení bahnění stáda, případně podle skupin (c.-ch)).

Eviduje se:

- číslo plemenice a její datum narození;
- číslo a číslo ústředního registru berana – plemeníka;
- datum porodu, počet živě a mrtvě narozených jehňat a pohlaví;
- snadnost porodu bez pomoci (1), nebo jen s minimální pomocí chovatele bez repozice plodu (2), porod s nutnou pomocí chovatele nebo veterinárního lékaře (3) - nepovinný údaj;
- zmetání;
- jalovost;
- identifikační čísla jehňat označených značkami ústřední evidence dle plemenářského zákona;
- počet odchovaných jehňat na vrh ve 30 dnech;
- úhyny jehňat podle pohlaví;
- datum vyřazení plemenice.

4.2. Růstová schopnost

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba, která je předá SCHOK po skončení jednotlivých dílčích činností.

- a) živá hmotnost jehňat ve 100 ± 30 dnech věku a stanoví se průměrný denní přírůstek;
  - b) živá hmotnost beranů při hodnocení před zařazením do plemenitby;
  - c) živá hmotnost jehnic při hodnocení před zařazením do plemenitby (nepovinný údaj);
- Hmotnost se stanoví s přesností na 0,1 kg a eviduje se včetně informace o termínu vážení.

4.3. Jatečná hodnota

Údaje zjišťuje a eviduje oprávněná osoba, která je předá SCHOK po skončení jednotlivých dílčích činností.

4.3.1. Polní test – slouží pro porovnání výkrmnosti a jatečné hodnoty skupin jehňat po vybraných otcích (kontrola dědičnosti) či vybraných kombinací křížení (testace hybridů). Provádí se podle metodiky schválené RPK. Skupiny potomstva jsou sestavovány s ohledem na četnost vrhu. Rozsah testace určí SCHOK. Výkrmnost se hodnotí na základě přírůstků skupiny minimálně 10 jehňat obou pohlaví po jednom plemeníkovi či jedné hybridní kombinace. Jatečná hodnota se stanoví na skupině 6 beránků, přičemž jsou sledovány: jatečná výtěžnost v %, subjektivní hodnocení zmasilosti a protučnosti jatečně upravených těl (JUT) podle systému SEUROP, podíl kýty v JUT v %, podíl masa v kýtě v %, podíl ledvinového loje z hmotnosti JUT v % a plocha nejdelšího hrudního a bederního svalu za posledním žebrem v cm^2 .

4.3.2. Ultrazvuková měření – měří se hloubka hřbetních svalů a tloušťka vrstvy podkožního tuku a kůže v milimetrech. Měření se provádí dle **metodiky schválené RPK** u jehňat ve věku 70-130 dní zároveň se zjišťováním živé hmotnosti.

4.3.3. Subjektivní hodnocení zmasilosti jehňat – kýty, hřbetu a plece – hodnotí se pomocí 5 bodové stupnice ve věku 70-130 dní. Při posuzování se přihlíží ke „stupnici kondice“. Hodnocení se provádí tlakem plnou dlaní a přihlíží se ke hmatnosti trnových výběžků. Při hodnocení zmasilosti jehňat se posuzuje i osvalení vnější a vnitřní kýty.

Tabulka 1. Bodové hodnocení zmasilosti jehňat

1	2	3	4	5
Nežádoucí	Podprůměrné	Průměrné	Nadprůměrné	Vynikající
mělké osvalení,	osvalení plné,	osvalení plné,	osvalení plné,	osvalení výrazně zaoblené,
- trnové výběžky ostré a vystupující, - jednotlivé příčné výběžky ostré a hmatné	- trnové výběžky ostré a vystupující, - příčné výběžky lehce zaoblené a znatelné při větším tlaku	- trnové výběžky zaoblené a hmatné jen při silném tlaku, - příčné výběžky zcela skryté a hmatné jen při silném tlaku	- trnové výběžky hmatné jen při velmi silném tlaku, - příčné výběžky nehmatné	- výběžky obratlů nehmatné

Rozsah testace určí SCHOK.

5. Výpočty, přepočty a přidělování tříd

5.1. Výpočty

a) Ukazatelé reprodukce bahnic:

index plodnosti - jako podíl živě i mrtvě narozených jehňat k reprodukčnímu věku plemenice v letech;

index odchovu – jako podíl počtu jehňat odchovaných do věku 30 dní a 100 dnů k reprodukčnímu věku plemenice v letech. (*Reprodukční věk plemenice je její věk -1*);

b) Ukazatelé reprodukce stáda:

oplodnění – podíl plemenic obahnných nebo zmetaných z počtu plemenic zařazených do reprodukce v %;

plodnost – poměr počtu všech narozených jehňat k počtu obahnných plemenic v %;

intenzita – poměr počtu všech narozených jehňat k počtu plemenic zařazených do reprodukce v %;

odchov – podíl počtu jehňat odchovaných do 30 dne věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce v %;

odchov ve 100 dnech - podíl počtu jehňat zvážených ve 100 ± 30 dnech věku k počtu plemenic zařazených do reprodukce v %.

5.2. Přepočty**a) Hmotnost jehňat – provádí se přepočet na 100 dní věku**

$$H100 = (hm - hnar) / věk * 100 + hnar$$

Kde: hm – hmotnost naměřená
 $hnar$ – hmotnost při narození (dosazená)
 $věk$ – věk jehněte v době vážení

b) Ultrazvuková měření – provádí se přepočet na 100 dní věk

$$U100 = Unam + b1 * (100 - věk) + b2 * přír(100 - věk) + b3 * věk^2 - b3 * 10000$$

Kde: $Unam$ – naměřený údaj
 $věk$ – věk jehněte v době ultrazvukového měření
 $b1, b2, b3$ - regresní koeficienty závislosti ultrazvukových měření na věku v době vážení pro dané plemeno
 $přír = (hm - hnar) / věk$

5.3. Odhady plemenných hodnot pro jednotlivé užitkové vlastnosti**5.3.1.a. Odhad plemenných hodnot metodou BLUP Animal Model**

U populace bahnic větší jak 200 kusů (s podílem 75 % krve plemene a vyšším), budou plemenné hodnoty odhadovány metodou BLUP Animal Model pro následující znaky: Hmotnost jehňat ve 100 dnech v kg (přímý genetický efekt i maternální genetický efekt), plodnost na obahnnou v %, hloubku hřbetních svalů v mm, tloušťku vrstvy podkožního tuku). Systematické prostředkové efekty zohledněné v modelových rovnicích pro odhady plemenných hodnot pro jednotlivé užitkové vlastnosti jsou uvedeny v Tabulce 2.:

Tabulka 2: Zohlednění jednotlivých systematických vlivů při odhadech plemenných hodnot pro jednotlivé užitkové vlastnosti:

Znaky/ Efekty	Plodnost na obahnnou	Živá hmotnost ve 100 dnech věku	Ultrazvuková měření	Ukazatelé mléčné užitkovosti
Stádo*rok*období	X	X	X	
Pohlaví		X	X	
Zvážených ve vrhu		X	X	
Věk	X	X	X	
Věk matky		X	X	
Živá hmotnost			X	
Trvalé prostředí jedince	X			
Trvalé prostředí matky		X		

Stádo*rok*období – sdružený efekt stáda, roku, případně období narození či obahnění jedince – specifikuje skupinu společně chovaných zvířat, u kterých předpokládáme podobný vliv podmínek prostředí na sledovanou užitkovou vlastnost – zohlednění podmínek chovu.

Pohlaví – zohlednění mezipohlavních rozdílů v projevu užitkové vlastnosti.

Počet zvážených jehňat ve vrhu – zohlednění efektu počtu jehňat zvážených v rámci vrhu.

Věk – zohlednění věku zvířete v době kontrolního vážení, měření či obahnění - v případě plodnosti na obahňenou a u ukazatelů mléčné produkce se jedná o třídivý faktor, u živé hmotnosti jehňat a ultrazvukových měřeních je korekce tohoto vlivu prováděná pomocí regrese.

Věk matky – zohlednění změn ve schopnosti bahnice odchovávat jehňata v závislosti na jejím věku.

Živá hmotnost – u ultrazvukových měření je provedena korekce na živou hmotnost v době měření pomocí regrese.

Trvalé prostředí jedince – zohlednění negeneticky podmíněných celoživotních předpokladů jedince poskytovat užitkovost, které jsou dány zejména kvalitou odchovu tohoto jedince.

Trvalé prostředí matky – zohlednění negeneticky podmíněné celoživotní schopnosti matky zabezpečit růst potomstva, která je dána především kvalitou odchovu této matky.

5.3.1.b. Celková plemenná hodnota (dále jen „CPH“) – selekční indexy

Plemenné hodnoty pro jednotlivé vlastnosti jsou kombinovány prostřednictvím selekčního indexu do jednoho ukazatele odrážejícího šlechtitelský cíl plemene. Selekční indexy budou průběžně upravovány dle požadavků chovatelů a po schválení RPK.

Tabulka 3: Váhové koeficienty pro jednotlivé užitkové vlastnosti v indexech CPH

Plemeno	Dílčí plemenné hodnoty pro:					
	Vlastní růst	Mateřské schopnosti	Plodnost	Hloubka svalu	Výška tuku	Produkce mléčného tuku a bílkovin za
	%	%	%	%	%	%
BE	44	10	25	16	5	nesleduje se

5.3.1.c. Stanovení spolehlivosti dílčích plemenných hodnot (dále jen „PH“)

Pro jednotlivé dílčí plemenné hodnoty bude stanovení spolehlivosti prováděno na základě sdruženého efektu stáda, roku, případně období. Toto posouzení má smysl v případě použití více otců na stádě.

5.3.1.d. Relativní plemenná hodnota (dále jen „RPH“) je vyjádření plemenných hodnot v relativní podobě. RPH jsou standardizované na průměr 100 a směrodatnou odchylku 10. Žádoucí je jejich co nejvyšší hodnota. Standardizace bude probíhat na průměry ročníků narození podle rozhodnutí RPK.

Relativní celková plemenná hodnota (dále jen „RCPH“) je obdoba pro selekční index CPH.

5.3.2. Stanovení CPH výpočtem dle posuzovaných vlastností

V případě, že plemeno zatím nedosáhlo počtu kontrolovaných bahnic dva po sobě jdoucí roky nad 200 ks (s podílem 75 % krve plemene a vyšším), proto u něj zatím nemůže být zaveden systém odhadu plemenných hodnot dle metody BLUP Animal Model. Plemenná hodnota zvířete bude stanovena dle těchto kritérií:

Tabulka 4. Počet bodů za posuzované vlastnosti

Plemeno BE ukazatel	Hodnocení				
	plodnost	vlastní užitkovost	vlna	osvalení	exteriér
hodnocení – body	0 – 5	1)	2)	0 – 5	0 – 5
koeficient významnosti	3	1)	2)	6	4
maximální počet bodů	15	25	10	30	20
Poznámky: Plodnost se hodnotí podle tabulky 5.3.2.a Vlastní užitkovost se hodnotí podle tabulky 5.3.2.b Ostatní se hodnotí přímo.					

5.3.2.a. Hodnocení plodnosti se stanoví podle početnosti vrhu, z kterého pocházejí rodiče a hodnocený jedinec takto:

otec - jedináček 0 bodů, z vícečetného vrhu 1 bod

matka - jedináček 0 bodů, z vícečetného vrhu 1 bod

potomek - jedináček 1 bod, z vícečetného vrhu 3 body

Součtem bodů rodičů a potomka se získá 1 až 5 bodů, celkový počet bodů se určí podle koeficientu v tabulce 4.

5.3.2.b. Hodnocení vlastní užitkovosti podle průměrných denních přírůstků ve 100 dnech věku jehňat:

Body	Jedináčci		Dvojčata	
	beránek	jehnička	beránek	jehnička
25	> 310	> 280	> 280	> 260
20	285 – 309	260 – 279	260 – 279	240 – 259
15	260 – 284	240 – 259	240 – 259	220 – 239
10	235 – 259	215 – 239	215 – 239	200 – 219
5	210 – 234	190 – 214	190 – 214	180 – 199
0	< 210	< 190	< 190	< 180

5.4. Zveřejňování výsledků užitkovosti

Výsledky užitkovosti zvířat pro dílčí užitkové vlastnosti jsou zveřejňovány v katalogích pro nákupní trhy plemenných beranů a na webových stránkách Českomoravské společnosti chovatelů, a.s. (pověřená osoba podle §23c plemenářského zákona, dále jen „ČMSCH“) a webových stránkách SCHOK - www.schok.cz. Výsledky mají k dispozici rovněž jednotlivé oprávněné osoby, takže je mohou použít pro výběr zvířat do plemenitby či sestavování pářákových plánů.

Termíny předávání výsledků užitkovosti oprávněným osobám budou každoročně vyhlašovány RPK.

5.5. Předávání záznamů uznanému chovatelskému sdružení - SCHOK

Termín uzávěrky pro výpočet výsledných tříd pro podzimní nákupní trhy je stanoven do 15. 8. Roční uzávěrka KU je do 15. 2. následujícího roku.

6. Hodnocení plemenných zvířat

6.1. Třída za RCPH počítaná metodou BLUP Animal Model

- U mladých plemenných beránků se třída za RCPH stanovuje v rámci ročníku narození (datum narození od 1. 10. do 30. 9. následujícího roku) a ročníku předcházejícího roku narození hodnocených zvířat daného plemene.
- U ostatních plemenných zvířat se třída za RCPH určí podle její hodnoty
- Třídy za CPH se přidělují následovně:

U mladých plemenných beránků

- ER 1-15 % zvířat s nejvyšší RCPH
- E zvířata v rozmezí 16-50 % pořadí hodnot RCPH
- I zvířata v rozmezí 51-85 % pořadí hodnot RCPH
- II zvířata s 86 % pořadí a více hodnot RCPH

U ostatních plemenných zvířat podle hodnoty RCPH

- ER nad 110
- E nad 100 do 110
- I 90 až 100 včetně
- II pod 90

6.2. Třída za zevnějšek

Třída za zevnějšek je plemenným beránkům přidělována během klasifikace na přehlídkách (nákupních trzích), jehnicím během bonitace před zařazením do plemenitby.

Hodnocení zevnějšku plemenných beranů probíhá na určených přehlídkách (klasifikačních trzích), nebo ve stájích chovatelů. Hodnocení zevnějšku u beranů provádí schválený hodnotitel SCHOK, u ovcí a jehnic oprávněná osoba. Hodnocené zvíře se srovnává s vytýčeným chovným cílem a standardem daného plemene. Na základě součtu bodů za posuzované vlastnosti se stanoví výsledná třída hodnoceného zvířete (VT).

Výsledky hodnocení jsou zaznamenávány do klasifikačních katalogů nebo protokolů. Za exteriérovou vadu se považuje zejména atrofie varlat u beranů, rozštěpení šourku u beranů více jak 3 cm, zánět předkožky, výrazná disproporce tělesné stavby, slabý tělesný vývin, poruchy stavby kostry, předkus, podkus, výskyt rohů, velmi měkké spěnky, odlišnost ve zbarvení vlny, úplná nebo částečná slepota, vchlípené víčko.

Protest proti výsledku hodnocení zvířete lze podat u hodnotitele ihned po skončení klasifikace. Nedojde-li po opakovaném hodnocení ke shodě, je možné se do 14 dnů po skončení klasifikačního trhu písemně odvolat k RPK.

Hodnocení zvířat lze provádět nejdříve ve věku 6 měsíců. Minimální hmotnost zvířat pro dané plemeno stanovuje začátkem každého roku RPK. Zvířata po převzetí na přehlídku budou zvážena na kalibrované váze, čímž se zaručí nejvyšší možná míra objektivnosti. Chovatel, který na přehlídce předvádí svá zvířata, smí přehlídku opustit až po jejím oficiálním ukončení, pro případné podání protestu proti hodnocení svých zvířat.

U každého zvířete se subjektivně hodnotí:

- plemenný a užitkový typ, celkový vývin a tělesná stavba
- hlava a krk
- trup
- končetiny
- pohlavní orgány, tvarové vlastnosti vemene
- pohlavní výraz
- vlna
- připravenost zvířete na hodnocení

Tabulka 4: Hodnocení je prováděno pětibodovým systémem:

Hodnocení	Počet bodů	Třída za zevnějšek
Vynikající	5 bodů	ER
Nadprůměrný	4 body	E
Průměrný	3 body	I
Podprůměrný	2 body	II
Nedostatečný, atypický, nežádoucí, apod.	1 bod	Vyřazen

Posuzované zvíře se srovnává se schváleným chovným cílem a standardem plemene. Posouzení se musí provádět na rovném, pevném podkladě z dostatečné vzdálenosti (okolo 3 m) a to jak v klidu, tak i v pohybu.

Součástí hodnocení zevnějšku je lineární popis plemenných beranů, schválený RPK v aktuálním znění. Hodnocení zevnějšku bude zapsáno lineárním popisem a uloženo na doklad o výsledku výběru plemeníka, všechny posuzované znaky se popisují pětibodovou stupnicí.

Tabulka 5: Lineární popis zevnějšku beranů

Hodnocení	1	2	3	4	5
Tělesný rámec	velmi malý	malý	odpovídající	velký	velmi velký
Osvalení	velmi slabé	slabší	odpovídající	nadprůměrné	vysoce nadprůměrné
Rohatost	bezrohý	odrohovaný	rohovité výrůstky	malé rohy	velké rohy
Hřbet	velmi měkký	měkký	rovný	kapří	výrazně kapří
Hrudník	velmi úzký	úzký	odpovídající	široký	velmi široký
Zád'	velmi úzká	úzká	odpovídající	široká	velmi široká
Sklon zádi	výrazně sražená	sražená	mírně skloněná	téměř rovná	rovná
Hrudní končetiny postoj	výrazně do X	do X	rovné	sudovitý	výrazně sudovitý
Hrudní končetiny spěnky	velmi měkké	měkké	korektní	strmé	velmi strmé
Pánevní končetiny postoj	výrazně do X	do X	rovný	sudovitý	výrazně sudovitý
Úhel hlezenního kloubu	velmi šavlovitý	šavlovitý	pravidelný	strmý	velmi strmý
Pánevní končetiny spěnky	velmi měkké	měkké	korektní	strmé	velmi strmé
Hodnocení vlny	atypická	podprůměrná	odpovídající	nadprůměrná	vynikající

Všechny hodnocené vlastnosti se posuzují s přihlédnutím k věku a fenotypu hodnoceného jedince.

Posuzované znaky:

1. Tělesný rámec – je podmíněn raností, věkem, úrovní odchovu, zdravotním stavem a u mladších kategorií, případně též četností vrhu. Při posuzování je třeba přihlížet i k délce vlny.

2. Osvalení – kromě genetických faktorů je závislé zvláště na chovatelských podmínkách, odchovu a výživě. Při posuzování se přihlíží ke „stupnici kondice“. Hodnocení se provádí tlakem plnou dlaní a přihlíží se ke hmatnosti trnových výběžků. Při hodnocení osvalení se posuzuje i osvalení vnější a vnitřní kýty.

3. Rohatost – výskyt rohů je nepřipustný (vyřazovací vada)

4. Hřbet – požaduje se hřbet pevný, rovný a přiměřeně široký, dobře osvalený

5. Hrudník – žádá se prostorný, hluboký hrudník

6. Zád' – zád' má být mírně skloněná a široká

7. Sklon zádi – nežádoucí je sražená a úzká zád'

8. Hrudní končetiny - postoj – korektní postoj

9. Hrudní končetiny - spěnky – pevné spěnky, přiměřeně dlouhé

10. Pánevní končetiny postoj – korektní postoj pánevních končetin

11. Úhel hlezenního kloubu – správný postoj

12. Pánevní končetiny – spěnky - spěnky pevné

13. Hodnocení vlny – posuzuje se sortiment, délka vlny, množství vlny (hustota) a charakter vlny.

Vynikající vlna - 10 bodů – má odpovídající sortiment, vynikající množství a délku, je bez defektů;

Nadprůměrná vlna - 5-9 bodů – má odpovídající sortiment, delší vlnu, nadprůměrné množství, ne zcela vyrovnaný charakter;

Odpovídající vlna - 5 bodů – má odchylku o jeden sortiment od plemenného standardu a průměrnou délkou a množství, nevyrovnaný charakter;

Podprůměrná vlna - 2-4 body – má odchylku o dva sortimenty od plemenného standardu, podprůměrné množství a délku a výskyt dalších vad;

Atypická vlna - 1 bod – s nepřipustným výskytem vad (vyřazovací vada);

6.3.1. Výsledná třída (VT) dle metody BLUP Animal Model

Tabulka 6: Výsledná třída plemenného zvířete je určena kombinací třídy za CPH nebo RPH a třídy za exteriér:

Třída za CPH/ RPH	Třída za zevnějšek			
	ER	E	I	II
	Výsledná třída			
ER	ER	EA	EB	IA
E	EA	EB	IA	IB
I	EB	IA	IB	II
II	IA	IB	II	bez třídy

6.3.2. Výsledná třída (VT) dle hodnocených vlastností

Výsledná třída za CPH je přidělena na základě přidělených bodů (dle tabulky 4.).

Počet bodů odpovídá přidělené třídě za hodnocení (tabulka 7.).

U nově dovezených plemenných beranů a ovcí se hodnotí plemenná zvířata stejně.

Tabulka 7: Systém přidělení tříd za hodnocení zvířete

Třída CPH	Body
ER	90 - 100
EA	75 - 89
EB	60 - 74
I	45 - 59
II	30 - 44
Vyřazen	<30

6.4. Stanovení náležitostí dokladů o hodnocení zvířat (klasifikační katalog)

Doklad o výsledku výběru plemeníka obsahuje:

1. datum a místo konání výběru
2. identifikační číslo, datum narození, plemennou příslušnost
3. údaje o původu
4. jméno, popřípadě jména, příjmení a trvalý pobyt nebo název a sídlo chovatele
5. jméno, popřípadě jména, příjmení a trvalý pobyt nebo název a sídlo majitele

6. údaje o plemenné hodnotě plemeníka, stanovené šlechtitelským programem, s výjimkou plemeníků z dovozu, hmotnosti a zevnějšku plemeníka
7. výsledek výběru
8. jméno a podpis hodnotitele

7. Selekční program a stanovení genomické plemenné hodnoty včetně ověřování původu

Selekce bude zaměřena na zlepšení a stabilizaci plodnosti a odchovu jehňat, zlepšení jejich jatečné kvality z důvodu jejich lepší realizovatelnosti na současném trhu.

Selekce obvykle probíhá ve třech základních stupních:

- a) selekce jehňat při 100 denním vážení – základní selekční stupeň;
- b) selekce plemenných beranů a bonitace jehnic (6 - 18 měsíců věku);
- c) selekce ve skupině plemenných zvířat (po celý reprodukční život zvířete) – výběr matek beranů, záměrné sestavování rodičovských párů, brakování z důvodu užitkovosti apod.

Selekci provádí chovatel ve spolupráci s oprávněnou osobou s využitím údajů z KU a odhadů PH zvířat. Při klasifikaci plemenných beránků je selekční rozhodnutí v kompetenci hodnotitele.

Pro budoucí výpočet odhadu PH bude zařazení genomické selekce na základě zjištěné genomické plemenné hodnoty a DNA panelu pro ověření původu sledovaných zvířat, díky které dojde ke zkrácení generačního intervalu a zvýšení genetického zisku. Cílem je nejen zvýšení užitkovosti, ale také zlepšení exteriéru, zdravotního stavu sledovaných zvířat a zpřesnění původu sledovaných zvířat.

8. Předávání dat SCHOK

Program KU se zjišťuje na třech úrovních činnosti:

- a) chovatel;
- b) oprávněná osoba;
- c) uznané chovatelské sdružení (PK).

9. Matky plemenných beranů

Za matky plemenných beranů mohou být vybrány jen ty ovce, které splnily stanovená kritéria uznaného chovatelského sdružení, která pro každý chovatelský rok určuje RPK. Matka musí být zapsaná v H1 oddíle PK - bod 6.3.2. Řádu PK a nepochází ze stáda pozitivního na Maedi-Visnu s výjimkou produkce beranů do vlastního chovu.

10. Otcové plemenných beranů

Za otce plemenných beranů mohou být vybráni pouze ti berani, kteří splnili stanovená kritéria uznaného chovatelského sdružení, která pro každý chovatelský rok určuje RPK (zápis do H1 oddílu PK – bod 6.2.1. Řádu PK a mají přiděleno číslo ústředního registru berana – plemeníka).

11. Sledování příbuznosti

Pro účely odhadu PH se u zvířat v KU zaznamenává číslo otce, číslo matky, plemeno a datum narození. Příbuzenská plemenitba pro čistokrevná plemenná zvířata vzhledem k rizikům, která může její využití přinést, není doporučena.

12. Rodokmeny - zootechnická osvědčení zvířat, potvrzení o původu

Evidenčním dokladem zvířete je zootechnické osvědčení (dále jen „ZO“), podle Prováděcího nařízení komise EU 2017/717, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1012 a ve znění Nařízení komise (EU) 2020/602, pokud jde o vzory zootechnických

osvědčení pro plemenná zvířata a jejich zárodečné produkty, nebo Potvrzení o původu zvířete (dále jen „POP“ – plemenářský zákon §11).

ZO nebo POP na čistokrevná plemenná zvířata vystavuje a potvrzuje na základě údajů vedených v PK SCHOK nejpozději do 30 dnů po obdržení žádosti od chovatele a na tiskopise schváleném RPK (bod 9. Řádu PK). Vzory ZO a POP jsou přílohou tohoto šlechtitelského programu.

13. Šlechtitelské chovy ovcí

Hodnocení a uznávání šlechtitelských chovů ovcí (dále jen „ŠCH“) náleží dle plemenářského zákona SCHOK a je stanovené v „Metodice pro uznávání a rušení ŠCH“, která je nedílnou součástí tohoto šlechtitelského programu.

14. Využití umělé inseminace

Šlechtitelský pokrok do budoucna předpokládá využití umělé inseminace, případně dalších biotechnologických metod (embryotransferu).

15. Účast chovatelů na výstavách

Součástí šlechtitelské činnosti je dobrovolná účast chovatelů se svými zvířaty na celostátních a regionálních výstavách. Výstavy a přehlídky ovcí jsou veřejnou příležitostí prezentace úrovně šlechtitelské práce chovu, plemene a výsledků KU.

16. Zdravotní stav

Podmínkou zapojení chovů do KU je pravidelné provádění kontroly zdraví zvířat základního stáda v souladu s metodikou kontroly zdraví zvířat vyhlášenou každoročně SVS MZe ČR.

17. Kontrolní činnost

Průběh realizace ŠP a jeho efektivnost je každoročně vyhodnocován na RPK, která navrhuje Spolku případná opatření.

Změny ve složení selekčního indexu budou prováděny na základě požadavků chovatelů, a to po schválení RPK. SCHOK předkládá roční zprávu o realizaci ŠP a tuto zprávu po schválení RPK zveřejňuje.

Odpovědná organizace je SCHOK – vedení PK, zápisy do PK, výběry zvířat do plemenitby.

Spolupracující organizace je ČMSCH – výpočty CPH, RCPH, kontrolní systém „Inspektor“.

18. Přechodná ustanovení

Průběžně zjišťované genomické analýzy (data) budou postupně vyhodnocované a po dosažení potřebného množství odebraných a vyhodnocených vzorků se plánuje možnost přechodu od konvenčních ke genomickým plemenným hodnotám (při dosažení minimálního počtu 500 genotypovaných zvířat) a splnění všech požadavků pro výpočet konvenčních plemenných hodnot dle metody BLUP Animal Model. Genomická analýza umožní současně ověřovat původ všech genotypovaných zvířat, což povede ke zpřesnění selekce a zvýšení genetického zisku.

19. Závěrečná ustanovení

Šlechtitelský program se bude postupně rozvíjet, zdokonalovat a přizpůsobovat nově vznikajícím podmínkám v ČR.

Při realizaci tohoto šlechtitelského programu bude respektována zásada rovnosti zúčastněných chovatelů.

Šlechtitelský program byl projednán na jednání RPK dne 20. 2. 2025, a projednán a schválen na jednání Spolkové rady SCHOK dne 6. 3. 2025.

Ing. Tomáš Janoš, Ph.D.
místopředseda RPK ovcí

Ing. Richard Konrád
předseda Předsednictva SCHOK

Přílohy šlechtitelského programu:

1. Metodika provádění ultrazvukových měření zmasilosti a protučnělosti jehňat.
2. Metodika uznávání šlechtitelských chovů ovcí (SCH).
3. Zootechnické osvědčení, Potvrzení o původu.